

Atviras laiškas Seimo nariui Evaldui Jurkevičiui, kodėl „Klaipėdos valdžia dosniai remia Vilniaus visuomenininkus“

2010 m. sausio 18 d. Seime buvo išplatintas Seimo nario E. Jurkevičiaus pranešimas, kuriame rašoma, kad tarp šimtų nevyriausybinių šalies organizacijų „ypatingą padėtį užima sostinėje įsikūrusi Lietuvos savivaldybių asociacija (LSA), kurios narės yra visos šalies savivaldybės. Jos veiklą vis dar reglamentuoja specialiai jai priimtas įstatymas. Ši organizacija gyvena iš valstybės lėšų – per pastaruosius penkerius metus nuo 2005 iki 2010 m. pradžios šiai ypatingai NVO pervesta beveik 9 mln. Lt. Viena dosniausių LSA donorų yra Klaipėdos miesto savivaldybė <...>“

Jei skaičiuotume visus penkiolika metų, kiek gyvuoja 1995 m. specialiuoju įstatymu „Dėl savivaldybių asociacijos pagrindinių nuostatų“ įsteigta LSA, skaičiai būtų dar įspūdingesni. Juos, beje, gerb. Seimo nariui E. Jurkevičiui jo prašymu pateikė LSA. Mažas netikslumas – ši organizacija gyvena ne iš valstybės lėšų, kaip teigiama pranešime. Nario mokesčio dydį nustato aukščiausioji LSA valdymo institucija – suvažiavimas, į kurį atstovus deleguoja savivaldybių tarybos.

O už ką taip „dosniai“ asociacijai seikėja pinigais visos 60 Lietuvos savivaldybių? Ką apskritai veikia ta išskirtinė LSA?

Pirmiausia, vadovaujantis Vyriausybės nutarimo Nr. 1212 „Dėl teisės aktų projektų rengimo ir derinimo su savivaldybėmis tvarkos patvirtinimo“ III sk. 6 punktu, LSA peržiūri visus projektus, apklausia savivaldybes, rūpinasi, kad įsigaliojūt tik tie teisės aktai, kurie atitinka savivaldos interesus ir kuriems pritaria dauguma asociacijos narių. LSA turi tik 19 etatinių darbuotojų (palyginimui – kiekvienoje Skandinavijos šalių asociacijoje dirba per 300 darbuotojų). LSA patarėjai, konsultantai vien praėjusiais metais išsiuntė apie 800 prašymų savivaldybėms. Padauginkite iš 60 – tiek gauta atsakymų. O juos reikia apibendrinti ir pateikti visiems priimtiną nuomonę.

Nuo LSA veiklos pradžios vien Vietos savivaldos įstatymas buvo tikslintas 60 kartų. O kiek būta Seimo narių siūlymų pakeisti atskirus straipsnius, sunku ir suskaičiuoti. Visi projektai svarstyti LSA struktūrose, supažindintos visos savivaldybės. 2008 m. priimtam VSĮ pateikti 29 LSA pasiūlymai – į pusę šių pasiūlymų Seimas atsižvelgė.

LSA pirmoji prieš 12 metų prakalbo apie tiesioginių merų rinkimų įteisšinimą. Apklausti merai, savivaldybės, apibendrintos nuomonės dėl tiesiogiai išrinkto mero funkcijų, įgaliojimų, santykių su savivaldybės taryba ir administracija. LSA suvažiavimuose Seimas ragintas keisti Konstituciją ir įteisinti tiesioginius merų rinkimus. Sunku ir suskaičiuoti, keliuose LSA valdybos ir tarybos posėdžiuose buvo nagrinėtas šis klausimas.

LSA nuosekliai gina Europos vietos savivaldos chartijoje ir Pasaulinėje vietos savivaldos deklaracijoje iškeltus principus. Parlamente ir Vyriausybėje pasitiki daug mažiau žmonių negu vietos savivalda. Ji reali jėga ir vienintelė valdžia, esanti arčiausiai žmonių, geriausiai žinanti jų problemas ir rūpesčius. Todėl LSA aktyviai dalyvauja vykdamas apskričių reformą, kuri apima žemėtvarkos, švietimo, sveikatos apsaugos klausimus. LSA skiria daug dėmesio socialinėms problemoms, rūpinasi, kad laiku būtų išmokamos socialinės pašalpos, nenutruktų nemokamo maitinimo organizavimas, kita socialiai remtiniams žmonėms būtina pagalba. LSA pavyko sustabdyti ketinimą atskirti vaiko teisių apsaugos skyrius iš savivaldybių sudėties.

LSA reikia aprėpti švietimo ir kultūros, informacinių technologijų, civilinės saugos, sveikatos priežiūros, šilumos ūkio, vandens tiekimo, nuotekų ir atliekų tvarkymo ir kitus klausimus.

Atskirai reikia paminėti, kad LSA yra pasaulinės vietos savivaldos organizacijos „Suvienyti miestai ir savivaldybės“ bei jos europinės

atšakos – europinės vietos savivaldos organizacijos – Europos miestų ir regionų tarybos narė. Lietuvos vietos savivaldai atstovaujama ES Regionų komitete, Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžių kongrese. LSA talkina rengiant pozicijas visais Europos vietos ir regionų valdžioms aktualiais klausimais. LSA paskutinė iš Baltijos valstybių 2007 m. birželį įsteigė savo atstovybę Briuselyje, tačiau per neilgus jos gyvavimo metus jos naudą pajuto visos LSA narės.

LSA darbuotojai, merai, savivaldybių tarybų nariai, savivaldybių administracijų darbuotojai dalyvauja daugiau kaip šimto įvairių komitetų, tarybų, komisijų, darbo grupių darbe (plačiau www.lsa.lt). LSA vadovybė, valdybos nariai dirba visuomeniniais pagrindais. Iš tolimiausių Lietuvos rajonų merai atvyksta į Vilnių tartis, diskutuoti, kovoti už bendrus LSA narių interesus.

O kokią finansinę gražą už sumokėtą nario mokesį gavo savivaldybės?

Derybose dėl 2004–2007 m. savivaldybių biudžetų LSA pavyko išsiderėti papildomai ne mažiau kaip 580 mln. Lt.

LSA pastangomis 2008 m. savivaldybių biudžetų pajamos padidėjo 135,6388 mln. Lt.

Prieš priimant 2009 m. nacionalinį biudžetą, kuris sukėlė „šoką“ daugeliui savivaldybių, LSA ėmėsi visų įmanomų žingsnių siekdama pakeisti situaciją. Deja, nei LSA kreipimaisi į kiekvieną Seimo narį, nei į Lietuvos Respublikos Prezidentą nesulaukė deramo atgarsio.

Tokia padėtis paskatino LSA 2009 m. sausio 22 d. kreiptis į valstybės valdžios ir valdymo institucijas dėl savivaldybių biudžetų subalansavimo problemų. Galima pasidžiaugti, kad LSA buvo išgirsta bent iš dalies. Vyriausybė 2009 m. kovo 25 d. nutarimu sumažino 55 savivaldybių 2008 m. negautų prognozuotų pajamų problemų našą 137,5 mln. Lt.

Dar sunkiau sekėsi spręsti 2010 m. savivaldybių biudžetų problema, nors Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas pritarė didžiąjai daliai LSA valdybos ir tarybos pateiktų prašymų. 2010 metų nacionalinio biudžeto įstatyme atsižvelgta tik į vieną LSA prašymą – padidinti savivaldybių skolinimosi limitus.

Atsižvelgus į LSA siūlymus dėl Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (BPD) priedo pakeitimui, savivaldybėms buvo papildomai skirta beveik 50 mln. Lt ES paramos lėšų gatvių tiesimo ir rekonstrukcijos projektams finansuoti ir bendriesiems teritorijų planams rengti.

Taigi nuo 2004 m. LSA papildomai išsiderėjo savivaldybių biudžetams šimtus milijonų litų, o tai beveik šimtą kartų viršija savivaldybių sumokėtą LSA nario mokesį.

Pasaulinėje vietos savivaldos deklaracijoje ir Europos vietos savivaldos chartijoje teigiama, kad savivaldybės turi teisę kurti asociacijas savo bendriems interesams apsaugoti ir remti, taip pat atitinkamoms paslaugoms savo nariams teikti, ir teisę priklausyti tarptautinei vietinės valdžios organų asociacijai pripažįstama kiekvienoje valstybėje. Dar nepamiršome laiku, kai savivaldybių vadovai reikalus sprendavo koridoriuose, kiekvienas už save. Su stipria, tarptautiniu mastu pripažinta, visos 60 Lietuvos savivaldybių vienijančia ir jų bendriesiems interesams atstovaujančia asociacija reikia skaitytis, nes ji ateina prašyti ne vienam ar vienai. Ji reikalauja visai Lietuvai, visoms be išimties savo narėms vienodai. Per penkiolika savo gyvavimo metų LSA tapo centrinės valdžios socialine partnere, konstruktyviu dialogu padedančia spręsti valstybės problemas. Todėl bandymai griauti organizaciją, kuri sujungia šiam tikslui bendruomenės ir savivaldybes, sudaro prielaidas stabdyti pilietinės visuomenės formavimą ir sunkiai suvokiami demokratinėje visuomenėje.

Lietuvos savivaldybių asociacija